

„Службени гласник РС“, бр. 43/2017

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ МИТРОВИЋ против СРБИЈЕ

(Представка број 52142/12)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

21. март 2017. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима изнетим у члану 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Митровић против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа у саставу:

Helena Jäderblom, *председник,*

Branko Lubarda,

Luis López Guerra,

Helen Keller,

Dmitry Dedov,

Alena Poláčková,

Georgios A. Serghides, *судије,*

и Stephen Phillips, секретар Одељења,

После већања на затвореном заседању 28. фебруара 2017. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 52142/12) против Републике Србије коју је Суду поднео, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”), држављанин Босне и Херцеговине, господин Миладин Митровић („Подносилац представке”), 31. јула 2012. године.
2. Подносиоца представке заступала је госпођа Д. Миловановић, адвокат из Темерина. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада”) првобитно је заступала госпођа В. Родић, њен заступник у то време, коју је недавно заменила садашњи заступник, госпођа Н. Плавшић.
3. Подносилац представке је тврдио да је његовим лишењем слободe у српском затвору на основу пресуде међународно непризнатог суда повређен члан 5. Конвенције.
4. Притужба у вези са лишењем слободe подносиоца представке од 7. јула 2010. године до 15. новембра 2012. године прослеђена је Влади 18. децембра 2014. године, а преостали део представке проглашен је недопуштеним према Правилу 54 став 3. Пословника Суда.
5. На основу обавештења према члану 36. став 1. Конвенције и Правила 44 став 1 (а), Влада Босне и Херцеговине није желела да искористи право да се умеша у предметни случај.
6. Правни заступник подносиоца представке 26. октобра 2015. године обавестила је Суд да је подносилац представке преминуо 20. октобра 2014. године и да су његови наследници, госпођа Тома Митровић, господин Младен Митровић, господин Милорад Митровић и госпођа Радмила Сироћук изразили жељу да се предмет пред Судом настави.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

A. Увод

7. Подносилац представке рођен је 1943. године и живео је у Сремској Митровици. Преминуо је 20. октобра 2014. године.

B. Кривични поступак у „Републици Српској Крајини”

8. „Полиција Републике Српске Крајине” је 26. децембра 1993. године ставила подносиоца представке у истражни притвор под сумњом да је извршио убиство. Његов притвор је касније продужио „истражни судија” 29. децембра 1993. године, као и „Окружни суд у Белом Манастиру” 25. јануара 1994. године, 15. фебруара 1994. године, 8. априла 1994. године и 9. маја 1994. године.

9. „Окружни суд у Белом Манастиру” осудио је подносиоца представке 9. маја 1994. године затворском казном од осам година за убиство. Он је нашао да је подносилац представке, након свађе у којој га је комшија оптужио за ратно профитерство, намерно пушком пуцао комшији у главу, од чега је он настрадао на лицу места. Он је даље утврдио да се цео догађај десио пред неколико очевидаца.

10. „Врховни суд Републике Српске Крајине” потврдио је ову казну 21. јула 1994. године. Подносилац представке је затим послат на одслужење казне у „Окружном затвору у Белом Манастиру”.

11. Све горе наведене институције су у релевантном периоду биле под управом „Републике Српске Крајине”, међународно непризнатог самопроглашеног ентитета основаног на територији Републике Хрватске за време ратова у бившој Југославији. Ентитет је престао да постоји након усвајања Основног споразума за област Источне Славоније, Барање и Западног Срема од 12. новембра 1995. године (у даљем тексту: „Ердутски споразум”) којим је Република Хрватска преузела суверенитет на целој њеној територији. Тужена држава овај ентитет никада није признала за државу.

В. Пребацивање подносиоца представке на издржавање казне у Србију

12. Убрзо након усвајања Ердутског споразума, а на захтев „Окружног затвора у Белом Манастиру”, подносилац представке је 20. јуна 1996. године пребачен у Казнено-поправни завод у Сремској Митровици, који се налази на територији Тужене државе. „Брига за безбедност” наведена је као разлог за пребацивање. Органи Републике Србије нису спровели никакав поступак за признавање и извршење стране затворске казне.

13. Подносилац представке је остао у затвору у Сремској Митровици до 5. фебруара 1999. године, када је пуштен на годишњи отпуст до 15. фебруара 1999. године. Пошто се у затвор није вратио предвиђеног дана, за њим је издата потерница.

14. Подносилац представке је ухапшен 7. јула 2010. године када је покушао да уђе у Србију из Хрватске. Послат је у затвор у Сремској Митровици да одслужи остатак казне.

15. Подносилац представке је остао у затвору до 15. новембра 2012. године када га је помиловао Председник Републике Србије и када је пуштен.

Г. Поступак пред Уставним судом

16. Подносилац представке је 4. фебруара 2011. године изјавио уставну жалбу оспоравајући законитост његовог затвора.

17. Уставни суд је 10. маја 2012. године утврдио да нема повреде права подносиоца представке на слободу. Он је закључио да је правни основ за лишење слободе подносиоца представке осуда „Врховног суда Српске Крајине” од 21. јула 1994. године. Он је даље констатовао да поступак који регулише признавање стране кривичне казне и њено извршење није примењив у случају подносиоца представке зато што Српска

Крајина није држава. Суд је закључио да је подносиочево пребацивање обављено из чињеничних разлога – погоршања безбедносне ситуације у ратној зони што је могло да доведе до бекства подносиоца представке из затвора или до смрти. Суд је даље констатовао да је подносилац представке осуђен за убиство чиме је повређено право на живот и да државе имају позитивне обавезе да ово право заштите. Он је на крају утврдио да је непостојање поступка за признање стране пресуде пропорционално обавези извршења затворске казне за убиство, посебно што је подносилац представке имао приступ Уставном суду који је имао овлашћење да изврши ревизију законитости његовог лишења слободе, као и да је имао приступ другим поступцима доступним сваком другом затворенику у Србији, укључујући и поступак за примену помиловања.

Д. Парнични поступак

18. Подносилац представке је 7. марта 2011. године покренуо парнични поступак за накнаду штете због незаконите казне затвора. Првостепени суд у Београду је 13. децембра 2012. године одбио захтев подносиоца представке наставши да је он законито осуђен за убиство пред судовима „Републике Српске Крајине” и да се његов затвор не може сматрати незаконитим. Апелациони суд у Београду је 16. априла 2014. године потврдио ову пресуду. Подносилац представке је 6. јуна 2014. године уложио ревизију Врховном касационом суду. Врховни касациони суд је 8. јула 2015. године одбацио подносиочево ревизију на процесној основи, наставши да је вредност спора у питању испод важећег законског прага.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

А. Устав Републике Србије (објављен у „Службеном гласнику РС”, број 98/06)

19. Члан 27. Устава утврђује, између осталог:

„Свако има право на личну слободу и безбедност. Лишење слободе допуштено је само из разлога и у поступку који су предвиђени законом.

...

Свако ко је лишен слободе има право жалбе суду, који је дужан да хитно одлучи о законитости лишења слободе и да нареди пуштање на слободу ако је лишење слободе било незаконито.”

Б. Законик о кривичном поступку из 1977. године
(објављен у „Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике
Југославије”, бр. 4/77, 36/77, 14/85, 26/86, 74/87, 57/89, као и у „Службеном листу
Савезне Републике
Југославије”, бр. 27/92 и 24/94)

20. Релевантни члан овог законика гласи како следи:

Члан 520.

- (1) Домаћи судови неће поступати по молби иностраног органа којом се тражи извршење кривичне пресуде иностраног суда.
- (2) Изузетно од одредбе из става 1. овог члана, домаћи суд ће извршити правоснажну пресуду у односу на санкцију коју је изрекао инострани суд ако је то предвиђено међународним уговором и ако санкцију изрекне и домаћи суд према кривичном законодавству Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.
- (3) Надлежан суд доноси пресуду у већу из члана 23. став 6. овога закона без присуства странака.
- (4) Месна надлежност суда одређује се према последњем пребивалишту осуђеног лица у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији, а ако осуђено лице није имало пребивалиште у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији – према месту рођења. Ако осуђено лице није имало пребивалиште нити је рођено у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији, савезни суд ће одредити један од стварно надлежних судова пред којим ће се спровести поступак.
- (5) Стварно надлежан суд је суд одређен републичким, односно покрајинским законима, а за војна лица – првостепени војни суд.
- (6) У изреку пресуде из става 3. овог члана суд ће унети потпуну изреку и назив суда из иностране пресуде и изрећи ће санкцију. У образложењу пресуде изнеће разлоге којима се руководио приликом изрицања санкција.
- (7) Против пресуде могу изјавити жалбу јавни тужилац и осуђени или његов бранилац.
- (8) Ако страни држављанин осуђен од домаћег суда или лице овлашћено уговором поднесе молбу првостепеном суду да осуђени издржава казну у својој земљи, првостепени суд ће поступити по међународном уговору.

В. Закон о облигационим односима (објављен у „Службеном листу СФРЈ”, бр.
29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и „Службеном лист СРЈ”, број 31/93)

21. Чл. 199. и 200. Закона о облигационим односима прописују, између осталог, да свако ко је претрпео страх, физички бол и душевну патњу због повреде његових права личности има право, у зависности од трајања и јачине патње, да тужи ради финансијске накнаде пред парничним судовима, као и да тражи друге облике обештећења „које би могло” пружити одговарајуће нематеријално задовољење.

Г. Пракса Врховног касационог суда

22. У предметима фактички сличним овом, Врховни касациони суд Републике Србије утврђивао је да је хапшење појединаца осуђених у „Републици Српској Крајини” који служе своје казне у затворима у Србији незаконито (види, на пример, *пресуда Врховног касационог суда* Рев. 1031/11 од 30. маја 2012. године). Врховни суд је навео да формални захтев члана 520. Законика о кривичном поступку, према ком затворску казну мора потврдити домаћи суд, није испуњен. Он је утврдио да појединци у том случају имају право на накнаду због процесних недостатака у вези са њиховим хапшењем.

ПРАВО

I. *LOCUS STANDI*

23. Суд констатује да је подносилац представке преминуо 2014. године, након подношења ове представке, као и жељу његове супруге и деце да наставе са представком пред Судом.

24. Влада се није супротставила њиховој жељи.

25. Суд је већ пресуђивао да најближи сродник или наследници могу у начелу наставити са представком, под условом да он или она имају довољно интереса у предмету (види *Centre for Legal Resources у име Valentin Câmpeanu против Румуније* [BB], број 47848/08, став 97, ЕЦХР 2014).

26. Суд, стога, прихвата да супруга и деца подносиоца представке имају законито право да наставе са представком у његово име и да мора да настави са разматрањем представке на захтев госпође Томе Митровић, господина Младена Митровића, господина Милорада Митровића и госпође Радмиле Сироћук. Суд ће се даље позивати на покојног господина Митровића као на „подносиоца представке”.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 5. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

27. Подносилац представке притужује се према члану 5. став 1 (а) Конвенције да његово лишење слободе од 7. јула 2010. године до 15. новембра 2012. године није било законито. Релевантни део тог члана гласи како следи:

„1. Свако има право на слободу и безбедност личности. Нико не може бити лишен слободе осим у следећим случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

а) у случају законитог лишења слободе на основу пресуде надлежног суда;

....”

28. Влада пориче сваку повреду.

А. Допуштеност

1. Исцрпљеност домаћих правних лекова

29. У писаним запажањима од 20. маја 2015. године Влада је тврдила да парнични предмет подносиоца представке у вези са суштински истом притужбом као што је она достављена Суду још није решен пред Врховним касационим судом и да, према томе, представку треба одбацити као преурањену. У додатним информацијама од 7. децембра 2015. године, међутим, Влада је обавестила Суд да је Врховни касациони суд одбацио подносиоачеву ревизију и да је поступак, према томе, завршен.

30. Суд подсећа да је на подносиоцу представке, када постоји више доступних делотворних правних лекова, да изабере правни лек који ће користити (види *Airey против Ирске*, пресуда од 9. октобра 1979. године, серија А број 32, стр. 12, став 2.). Суд констатује да је подносилац представке већ уложио исту представку пред Уставним судом и да је суд донео одлуку о њеној основаности (види ст. 16. и 17. у горњем тексту). Према томе, од подносиоца представке се оправдано није могло очекивати да крене још једним правним путем „могућег обештећења”. У сваком случају, подносилац представке јесте користио правни лек пред парничним судовима до Врховног касационог суда.

31. У светлу ових околности, Суд налази да је подносилац представке заиста исцрпео све домаће правне лекове у смислу члана 35. став 1. Конвенције и одбија примедбу Владе с тим у вези.

2. Злоупотреба права на појединачну представку

32. Влада је тврдила да је подносилац представке пропустио да Суд обавести о парничном поступку који је покренуо и који се односио на суштински исте притужбе као притужбе достављене Суду. Она је тврдила да је ово важна информација и да пропуст да се она достави треба сматрати злоупотребом права на појединачну представку.

33. Суд подсећа да се представка може одбацити као злоупотреба права на појединачну представку у смислу члана 35. став 3 (а) Конвенције ако је, између осталих разлога, заснована на лажним информацијама (види *Kerechashvili против Грузије* (одлука), број 5667/02, 2. мај 2006. године; *Bagheri и Maliki против Холандије* (одлука), број 30164/06, 15. мај 2007. године; *Poznanski и други против Немачке* (одлука), број 25101/05, 3. јул 2007. године; и *Simitzi-Papachristou и други против Грчке* (одлука), број 50634/11, став 36, 5. новембар 2013. године) или ако су значајне информације и документа намерно изостављени, било да су познати од самог почетка (види *Kerechashvili*, цитирана у горњем тексту) или када је дошло до новог значајног развоја догађаја током поступка (види *Predescu против Румуније*, број 21447/03, ст. 25–27, 2. децембар 2008. године; и *Таталовић и Декић против Србије* (одлука), број 15433/07, 29. мај 2012. године). Међутим, свако изостављање информација не представља злоупотребу; информације о којима је реч морају се тицати саме сржи предмета (види, на пример, *Коматиновић против Србије* (одлука), број 75381/10, 29. јануар 2013. године).

34. Ако се вратимо на предметни случај, Суд констатује да је подносилац представке заиста пропустио да Суд обавести о парничном поступку у питању. Суд констатује, међутим, да је подносилац представке добио одлуку Уставног суда пре подношења представке. Он даље констатује да ни сам Уставни суд није сматрао да је парнични поступак препрека за одлучивање о основаности подносиоачеве уставне жалбе. Пошто је подносилац представке исцрпео све домаће правне лекове у овом предмету, његов избор да на домаћем нивоу користи други пут након подношења представке није никако могао да Суд доведе у забуну при разматрању овог предмета. Суд би слободно могао да представку прогласи недопуштеном да је подносилац представке имао успеха у парничном поступку и добио накнаду, а да је пропустио да Суд обавести о тој чињеници (упоредити по сличности и супротности са *Caballero Ramirez против Шпаније* (одлука), број 24902/11, 3. новембар 2016. године, ст. 35–40). Подносилац представке, међутим, није имао успеха у парничном поступку, па се то питање не поставља.

35. Суд, према томе, одбија примедбу Владе у вези са злоупотребом права на појединачну представку.

3. Закључак

36. Суд констатује да представка није очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3 (а) Конвенције. Он даље констатује да она није недопуштена ни по једном другом основу. Она се, према томе, мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

37. Подносилац представке је тврдио да је његовим лишењем слободе од 7. јула 2010. године до 15. новембра 2012. године на основу пресуде „суда” ентитета који Влада Тужене државе није признала повређено његово право на слободу гарантовано чланом 5. Конвенције. Он је тврдио да је због пропуста домаћих судова да поступају према поступку за признање стране одлуке у кривичним питањима његово лишење слободе било незаконито.

38. Влада је оспорила тврдње подносиоца представке. Она је највише поновила образложење које је Уставни суд понудио у његовој одлуци у вези са предметним случајем (види став 17. у горњем тексту).

39. Суд на почетку констатује суштинску важност гаранција садржаних у члану 5. за обезбеђење права појединаца у демократији да не буду у произвољном притвору од стране власти. Из тог разлога је Суд стално наглашавао у својој пракси да свако лишавање слободе мора бити законито (види, међу многим другим ауторитетима, *El-Masri против Бивше Југословенске Републике Македоније* [ВВ], број 39630/09, став 230, ЕЦХР 2012; и *Chaahal против Уједињеног Краљевства*, 15. новембар 1996. године, став 118, *Извештаји о пресудама и одлукама 1996-V*).

40. Да би се испунио захтев законитости, лишавање слободе мора бити „у складу са поступком предвиђеним законом”. То значи да он мора бити према материјалним и процесним правилима националног права (*Del Rio Prada против Шпаније* [ВВ], број

42750/09, став 125, ЕЦХР 2013) или међународног права, према случају (види, међу многим другим ауторитетима, *Medvedyev и други против Француске* [ВВ], број 3394/03, став 79, ЕЦХР 2010; и *Toniolo против Сан марина и Италије*, број 44853/10, став 46, 26. јун 2012. године).

41. Члан 5. став 1. Конвенције садржи исцрпну листу дозвољених основа за лишавање слободе. Никакво лишавање слободе неће бити законито, осим ако није засновано на неком од основа утврђених у подставовима (а) до (ђ) члана 5. став 1.

42. Ако се вратимо на предметни случај, Суд констатује да је подносиоца представке за убиство осудио суд који је функционисао ван правног система Србије. Он је затим пребачен у затвор у Србији ради ослужења казне. Суд даље констатује да органи Србије нису водили никакав поступак за признавање стране одлуке како прописују релевантне одредбе Законика о кривичном поступку који је тада био на снази (види став 20. у горњем тексту). Врховни касациони суд је заузео став да је пропуштање таквог поступка у предметима суштински сличним овом предмету незаконито (види став 22. у горњем тексту). Образложење Уставног суда у вези са истим питањем није супротно овом закључку зато што је он, такође, утврдио да релевантни поступак није примењен у случају подносиоца представке. Уставни суд је, међутим, заузео став да право подносиоца представке на слободу није повређено зато што је његово лишење слободе било „пропорционално” кривичном делу које је починио (види став 17. у горњем тексту).

43. Суд сматра да би, чак и када је пропорционалност фактор који треба узети у обзир при оцени да ли лишавање слободе испуњава захтев члана 5. став 1. Конвенције, она била релевантна само под предусловом да је то лишавање слободе законито. У том смислу, Суд констатује да је лишење слободе на основу одлуке страног суда коју органи Србије нису признали у одговарајућем поступку *ipso facto* незаконито према правилима домаћег права (упоредити по сличности и супротности са *Drozd и Janousek против Француске и Шпаније*, 26. јун 1992. године, ст. 107. и 110, серија А број 240). У предметном случају је јасно да домаћи органи нису спровели одговарајући поступак који се захтева домаћим правом за признавање стране одлуке у кривичним питањима. Суд сматра да с обзиром да је подносилац представке био лишен слободе на основу одлуке која није призната на домаћем нивоу, и у недостатку неке друге основе у домаћем праву за лишење слободе, захтев законитости садржан у члану 5. став 1. није испуњен. Суд, према томе, сматра да је лишење слободе подносиоца представке од 7. јула 2010. године до 15. новембра 2012. године било незаконито.

44. Према томе, дошло је до повреде члана 5. став 1. Конвенције.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

45. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

46. Подносилац представке није поднео захтев за правично задовољење. Према томе, Суд сматра да нема основа да му се на име тога досуди било какав износ.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Проглашава* представку допуштеном;

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 5. став 1. Конвенције.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 21. марта 2017. године, у складу са правилем 77 ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Stephen Phillips

Секретар

Helena Jäderblom

Председник